Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Asko Metsola
1.10.2025

Elinkeinoelämän keskusliiton lausunto valtioneuvoston selvityksestä komission tiedonannosta sisämarkkinastrategiasta (E 53/2025 vp)

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta eduskunnan talousvaliokunnalle.

EK suhtautuu myönteisesti komission pyrkimyksiin puuttua sisämarkkinoiden pirstaleisuuteen ja hallintoon liittyviin ongelmiin. **Avainkysymys kuitenkin on, onnistuuko sisämarkkinastrategia markkinoiden avaamisessa ja kasvun vauhdittamisessa.** Epävarmat kansainvälisen kaupan näkymät korostavat sisämarkkinoiden merkitystä ja teollisuuspoliittinen ohjaus tuottaa osin ristiriitaisia tavoitteita, joita strategia valitettavasti ei ratkaise. Tällaisia ovat esimerkiksi eurooppalainen etusija julkisten hankintojen ja puolustuksen osalta.

Komission poliittinen sitoutuminen ja kunnianhimoinen ote on ehdottomasti kannatettavaa, mutta lopulta strategian toimeenpano ratkaisee. Komissio on ollut haluton nostamaan jäsenvaltioitamaita tikunnokkaan ja etenemään kanteiden kanssa, mihin EK toivoo muutosta. Jäsenvaltioiden tulee osoittaa vahvaa poliittista omistajuutta, mutta vastaavasti komission tulee tehostaa sääntöjen toimeenpanoa ja valvontaa, mukaan lukien rikkomusmenettelyjen käynnistäminen viivytyksettä.

EU-sääntelyn täysimääräinen ja yhdenmukainen toimeenpano on ensiarvoisen tärkeää. Myös Suomessa on käyty aika ajoin keskustelua siitä, että kaikki poikkeusmahdollisuudet pitäisi hyödyntää, mutta samalla kuitenkin heikennetään sisämarkkinoiden toimintaa. Hyvän toimeenpanon kannalta keskeistä onkin laadukas, kattavaan vaikutustenarviointiin perustuva sääntely.

Sisämarkkinastrategia sisältää pääasiassa konkreettisia, ja siksi mitattavissa olevia ja paikoin kunnianhimoisiakin toimia. EK tukee kaupankäynnin ja investointien esteettömyyttä konkreettisesti edistäviä toimenpiteitä, mutta korostaa, että samaa sääntelyn sujuvuuden periaatetta tulee noudattaa myös mahdollisissa tulevissa säännösehdotuksissa.

Tarve pitkän aikavälin visiolle

Sisämarkkinan kehittäminen on pitkäjänteinen prosessi, joka edellyttää selkeästi määriteltyjä pitkän aikavälin tavoitteita ja päämääriä. Vaikka strategia esittää lyhyen aikavälin, pääasiassa operatiivisia ja teknisiä toimenpiteitä sisämarkkinan yhdentymisen edistämiseksi, se ei tarjoa keskipitkän tai pitkän aikavälin strategista visiota. **Ilman selkeitä ja hyvin määriteltyjä pitkän aikavälin tavoitteita strategian kokonaisvaikutus uhkaa jäädä rajalliseksi.** Pitkän aikavälin tavoitteiden tai keskeisten suorituskykymittareiden (KPI), kuten mitattavien yhdentymistavoitteiden, esim. "EU:n sisäisen tavarakaupan kasvattaminen 2 % vuoteen 2030 mennessä" tai "Kauhukymmenikön esteiden poistaminen

vuoteen 2027 mennessä", asettaminen auttaisi varmistamaan, että strategialla on pysyvä vaikutus ja että se ohjaa tulevia uudistuksia tehokkaasti, kuten Lettan ja Draghin raporteissakin suositellaan.

"Kauhukymmenikkö" on tervetullut päänavaus, vaikka esteiden purussa olisi ollut parempi hyödyntää horisontaalista lähestymistapaa. Painopiste ei kuitenkaan saa rajoittua vain "kauhukymmenikköön", vaan esteitä tulee poistaa laajemminkin. On silti hyvä, että komissio vastaa elinkeinoelämän esittämiin vaatimuksiin ja sitoutuu EU-lainsäädännön yksinkertaistamiseen. Sisämarkkinat linkittyvätkin vahvasti myös paremman sääntelyn agendaan sekä Omnibus-työhön. **Sääntelyn yksinkertaistaminen sekä keventäminen tukee myös markkinoiden avaamista.** Tulevista aloitteista tärkeitä ovat mm. digisääntelyn yksinkertaistamispaketti sekä puolustus-Omnibus, mutta työtä on jatkettava komission koko kauden ajan. Onkin hyvä, että komissio on tässä aktiivinen ja "1 in, 27 out"-periaate on kannatettava.

Myös raportointitaakan vähentämiseen tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota.

Vaikka konkreettisten esteiden priorisointi on välttämätöntä tavoitteiden saavuttamiseksi, EK korostaa, ettei tämä saa tapahtua laajemman pitkän aikavälin sääntelyn sujuvoittamisen tavoitteen kustannuksella. Monet sääntelyn esteet nykyisen politiikan painopisteen ulkopuoleltakin, kuten EU:n kuluttajansuojasääntelyn velvoitteet, tekevät rajat ylittävästä liiketoiminnasta edelleen monimutkaista, kallista tai jopa mahdotonta. Single Market Barriers Prevention Actiin olisikin hyvä tarttua jo aikaisemmin kuin nyt ehdotettu Q3/2027.

Ehdotettu 28. regiimi eli uusi eurooppalainen yritysmuoto on sinänsä tervetullut avaus, joka pyrkii vahvistamaan sisämarkkinoiden toimivuutta ja helpottamaan yritysten rajat ylittävää toimintaa. On kuitenkin syytä tarkastella kriittisesti, kuinka hyvin uusi yritysmuoto vastaa käytännön tarpeisiin. EK:n mielestä pelkkä uuden oikeudellisen rakenteen luominen ei riitä ratkaisemaan rajat ylittävään liiketoimintaan liittyviä monimutkaisia sääntelyesteitä ja hallinnollisia haasteita.

Sitoutuminen sisämarkkinasääntelyn täytäntöönpanoon

EU:n uudistunut painotus sisämarkkinoihin tulee ratkaisevalla hetkellä geopoliittisten jännitteiden kasvettua. EK tukee strategian painotusta sisämarkkinoiden hallinnan parantamiseen ja jäsenvaltioiden omistajuuden lisäämiseen, ja pitää tervetulleina ehdotettuja toimenpiteitä, kuten sisämarkkinoiden täytäntöönpanon valvonnan työryhmän (SMET) ja SOLVITin mandaattien vahvistamista tai jäsenvaltioiden nimeämiä korkean tason yhteismarkkinaedustajia (Single Market Sherpas). Kansallisten yhteismarkkinarakenteiden vahvistaminen ja hallinnollisen yhteistyön lisääminen jäsenvaltioiden välillä on olennaista, jotta

yhteismarkkinasääntöjen täytäntöönpano on oikea-aikaista, läpinäkyvää ja asianmukaista.

Tasapuolisten toimintaedellytysten varmistaminen ja nopea puuttuminen sääntöjä rikkovia jäsenvaltioita vastaan ovat avainasemassa yhteismarkkinoiden syvemmässä yhdentymisessä. EU:n budjetin linkittäminen kansallisiin sääntelyuudistuksiin voisi vähentää pirstaleisuutta ja edistää yhdenmukaisuutta jäsenvaltioiden välillä. Komission on kuitenkin myös lisättävä toimiaan ja resurssejaan estääkseen jäsenvaltioita heikentämästä sisämarkkinoita häiritsevällä ja suhteettomalla kansallisella lainsäädännöllä tai EU-lainsäädännön virheellisellä soveltamisella, saati sen sivuuttamisella. Yksi vaihtoehto olisi hyödyntää EU-budjettia kansallisten sääntelyesteiden purkamisen kannustimena.

Sisämarkkinastrategia tarjoaa vain vähän yksityiskohtia siitä, miten komissio aikoo vahvistaa sääntöjen täytäntöönpanoa ja tarkempaa tietoa odotetaan vasta vuonna 2026 ensimmäisen vuotuisen sisämarkkinoiden täytäntöönpanosuunnitelman julkaisun yhteydessä. EK korostaa, ettei täytäntöönpanohaasteiden ratkaisemista voida lykätä: EU:n on kiireellisesti poistettava esteet, jotka johtuvat sisämarkkinasääntöjen noudattamatta jättämisestä kaikilla politiikan aloilla, ei vain strategian esittämillä painopistealueilla, ja vahvistettava hallintomekanismeja kaikissa EU:n toimielimissä. Vaikka strategia ehdottaa toimia rikkomusmenettelyjen tehostamiseksi ja niiden läpinäkyvyyden lisäämiseksi, komission tulisi aktiivisemmin käynnistää menettelyjä jäsenvaltioiden rikkoessa sisämarkkinalainsäädäntöä. Sen on määrätietoisesti vahvistettava rooliaan perussopimusten valvojana ilman, että EU-lainsäädännön rikkomuksia politisoidaan. Ennakollinen ja avoimuuteen perustuva ilmoitusmenettely on saatava samalla tavoin tavaroihin, palveluihin ja suojattuihin ammatteihin, ja komission käynnistettävä rikkomusmenettely tarvittaessa viipymättä. Esimerkiksi digiliiketoiminnan näkökulmasta yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisen yhdenmukaisuus EU-alueella on tärkeää. Tämä edistäisi myös TKI-toiminnan sijoittautumista ja kasvua.

Vahvempi sisämarkkina palveluille ja tavaroille

Palveluvienti on kasvanut viime vuosina tavaravientiä nopeammin ja palveluiden viennin helpottaminen on kannatettava suunta. **Palveludirektiivin toimeenpanoa tulee kuitenkin vahvistaa koko direktiivin osalta.** Esimerkiksi rakennusalan mahdollisuudet tarjota palveluita yli rajojen ovat hyvä alku, mutta Suomen palveluviennissä korostuvat erityisesti ICT-palvelut. Palvelumarkkinoiden kehittämisessä tulee edetä sekä sektorikohtaisesti että horisontaalisesti. Työvoiman liikkuvuuden esteiden poistamiseen sekä digitaalisten työkalujen hyödyntämiseen tulee panostaa.

Jotta merkittävä osuus EU:n valmistavan teollisuuden palveluarvosta voidaan muuttaa todelliseksi kilpailueduksi, ehdotettu muutos on toteutettava riittävällä kunnianhimolla ja pitkän aikavälin näkemyksellä. Komission ehdotus palveluntarjoajien lupamenettelyjen ja sertifiointijärjestelmien mahdollisesta yhdenmukaistamisesta on tervetullut ja tarpeellinen askel sääntelyn pirstaloitumisen vähentämiseksi palvelumarkkinoilla. Digitaalisia työkaluja on hyödynnettävä laajemmin – ei vain lähetysten ilmoittamiseen, vaan myös sosiaaliturvatodistuksiin ja pätevyyksien tunnustamiseen koko Euroopassa.

Osaavan työvoiman saatavuus on Suomelle keskeinen kasvutekijä, joten on tärkeää, että liikkuvuutta helpotetaan. EK pitääkin tervetulleina komission aloitteita, joilla puututaan yritysten kohtaamiin haasteisiin työntekijöiden lähettämisessä ja parannetaan ammatillisten pätevyyksien tunnustamista. Suomessa on vain vähän suojattuja ammatteja, joten näihin kohdistuva paine osuu pääosin muihin maihin. Euroopassa on nykyään 5700 säänneltyä ammattia ja vain seitsemässä on EU-tasolla harmonisoidut vaatimukset (lääkärit, hoitajat). EU:n yhteistutkinnossa onkin paljon mahdollisuuksia, erityisesti niille aloille, joilla työvoima- ja osaajapula on suurin.

Palvelumarkkinoiden tavoin myös tavaramarkkinat tarvitsevat päättäväisiä toimia laskevan yhdentymiskehityksen kääntämiseksi. EU:n vanhentunutta tuotesääntelyä (ns. uusi lainsäädäntökehys, New Legislative Framework, NLF) voitaisiin nykyaikaistaa vastaamaan vihreän ja digisiirtymän tarpeita, mutta missään tapauksessa ei tulisi palata vanhaan tapaan säännellä tuotemarkkinoita teknisten yksityiskohtien tasolla. Tämän sijaan standardointijärjestelmän olisi oltava teollisuuslähtöinen, ja yrityksiä tulisi kannustaa edistämään EU-standardeja globaaleina vertailukohtina. Myös standardien vapaaehtoinen hyödyntäminen on tärkeää. Mahdollinen EU:n standardointikehyksen uudistus on nähtävä kiinteästi osana tulevaa NLF 2.0 -kehystä.

Sekä palveluiden että tavaroiden osalta pk-yritykset kärsivät usein eniten sääntelyn ja hallinnollisen pirstaloitumisen vaikutuksista, mikä rajoittaa tai jopa estää niiden osallistumisen sisämarkkinoille. Pk-yritysten haasteisiin onkin kiinnitettävä erityishuomiota sääntelytaakan keventämiseksi.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Asko Metsola
Asiantuntija